

‘समानो मन्त्रः समितिः समानी’

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL

B.A. Honours 5th Semester Examination, 2021

DSE-P1-SANSKRIT

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 60

The figures in the margin indicate full marks.

**The question paper contains DSE-501A and DSE-501B.
Candidates are required to answer any *one* from the two Papers and they should
mention it clearly on the Answer Book.**

DSE-501A

विभाग-क

1. एकं विस्तारेण व्याख्यात – 12×1 = 12
(क) पातञ्जलयोगदर्शनमाधारीकृत्य साधनपादे उक्तानि अष्टावङ्गानि आलोचयत ।
(ख) साधनपादमवलम्ब्य क्रियायोगं तत्फलञ्च आमूलचूडं व्याख्यात ।
2. संक्षेपेण व्याख्या कार्या द्वयोः – 6×2 = 12
(क) विभूतिपादमाश्रित्य समाधिः वर्णनीया ।
(ख) इन्द्रियजयः कथं भवेत् विभूतिपादमाश्रित्य विवृणुत ।
(ग) अविघ्नां सम्यक्तया व्याख्यात साधनपादमवलम्ब्य ।
3. द्वौ व्याख्येयौ – 3×2 = 6
(क) ‘देशबन्धचित्रस्य धारणा’ ।
(ख) ‘स्वस्वामिशक्त्योः स्वरूपोपलब्धिहेतुः संयोगः’ ।
(ग) ‘स्वरसवाही विदुषोऽपि तथारुढोऽभिनिवेशः’ ।

विभाग-ख

4. प्रबन्धमेकं रचयत – 12×1 = 12
(क) गीतायाः चतुर्थाध्यायमवलम्ब्य चतुर्वर्णोत्पत्तिः आमूलचूडं व्याख्यात ।
(ख) गीतोक्तदिशा कर्मतत्त्वं विवृणुत ।

5. एकं व्याख्यात – 6×1 = 6
- (क) यस्य सर्वे समारम्भाः कामसङ्कल्पवर्जिताः।
ज्ञानाग्निदग्धकर्माणं तमाहुः पण्डितं बुधाः ॥
- (ख) न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते।
तत्स्वयं योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विन्दति ॥
6. संक्षेपेण व्याख्या कार्या द्वयोः – 3×2 = 6
- (क) यज्ञक्षयितकल्मषाः
(ख) कामसंकल्पवर्जिताः
(ग) वीतरागभयक्रोधाः
7. षण्णाम् उत्तरं प्रदेयम् – 1×6 = 6
- (क) विवस्वान् मनवे किम्प्राह ?
(ख) राजर्षयः इति पदस्य सन्धिविच्छेदं कुरुत ।
(ग) भगवान् कदा आत्मानं सृजति ?
(घ) भगवतोक्तदिशा केषां पुनर्जन्म न भवति ?
(ङ) 'मम वर्त्मानुवर्तन्ते' इति पङ्क्तौ 'वर्त्म' पदस्य कोऽर्थः ?
(च) गीतोक्तदिशा काङ्क्षन्तः कथं कर्मणां सिद्धिं लभन्ते ?
(छ) कर्मभिः के न बध्यन्ते ?
(ज) 'नित्यतृप्तः' इति पदस्य कोऽर्थः ?
(झ) सर्वकर्माणि केन भस्मानि ?

DSE-501B

विभाग-क

1. कस्यचिदेकस्य उत्तरं प्रदेयम् – 12×1 = 12
- (क) वैशेषिकसम्प्रदायानुसारं परमाणुकारणवादम् आलोचयत ।
(ख) सांख्यमतानुसारेण सत्कायवादम् आलोचयत ।
2. द्वयोः टिप्पणी कार्या – 6×2 = 12
- अध्यासः, अष्टाङ्गयोगः, पिलुपाक-पिठरपाकः ।

3. द्वयोः संक्षिप्तोत्तरं प्रदेयम् – 3×2 = 6
- (क) भारतीयास्तिकदर्शनसम्प्रदाये के तावत् समानतन्त्राः ? कथं तेषां इयं संज्ञा ?
- (ख) मीमांसा दर्शनस्य कति सम्प्रदायाः ? तेषां प्रवक्तारः के ?
- (ग) योगदर्शनस्य प्रवक्ता कः ? अस्मिन् दर्शने कति प्रमाणानि स्वीकृतानि ? कानि तानि ?

विभाग-ख

4. कस्यचिदेकस्य उत्तरं देयम् – 12×1 = 12
- (क) चार्वाकसम्प्रदायानुसारेण देहात्मवादं सविशदमालोचयत ।
- (ख) बौद्धदर्शनानुसारेण क्षणिकत्ववादं सविशदम् आलोचयत ।
5. द्वयोः टिप्पणी कार्या – 6×2 = 12
- विज्ञानवादः, सप्तभङ्गीनयः, ख्यातिवादः ।
6. द्वयोः प्रश्नयोः संक्षिप्तोत्तरं देयम् – 3×2 = 6
- (क) चार्वाकदर्शनस्य अपरं नाम किम् ? कथं तस्य एवमभिधेयम् ?
- (ख) जैनदर्शनस्य अपरं नाम किम् ? अस्मिन् सम्प्रदाये कति प्रमाणानि स्वीकृतानि ? कानि च तानि ?
- (ग) त्रिरत्नः कः ? भारतीयदर्शनसम्प्रदायेषु कस्मिन् सम्प्रदाये अयं स्वीकृतः ?

—x—